

“Тасдиқ менамоям”

**Ректори МДТ “Донишгоҳи
давлатии ҳуқуқ, бизнес ва
сиёсати Тоҷикистон”**

**номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
дотсент Мўминзода Ш.А.**

соли 2026

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар - кафедраи таърих ва диншиносии Муассисаи давлатии таълимии “Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон” ба рисолаи докторанти (PhD) Темиров Хушрӯзҷон Зарифович дар мавзӯи “Саҳми Ҷаббор Расулов дар рушди ҳаёти иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон (1961-1982) барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯйи ихтисоси 6D020301 - Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик). - Хучанд, 2026. – 176 с.

Таҳқиқоти диссертатсионии докторанти (PhD) Темиров Хушрӯзҷон Зарифович дар мавзӯи “Саҳми Ҷаббор Расулов дар рушди ҳаёти иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон (1961-1982) бо қарори шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-114-и назди МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” (аз 18-уми июли соли 2026, №6) барои тақриз ба МДТ “Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон” ҳамчун муассисаи пешбари тақриздиханда ирсол гардида, дар ҷаласаи кафедраи таърих ва диншиносӣ мавриди муҳокима қарор гирифт.

Дар муҳокимаи диссертатсия иштирок доштанд: мудири кафедра номзади илмҳои таърих, дотсент Ҳамидова М.М., доктори илмҳои таърих, профессор Ҳомидзода Ф.М., номзадҳои илми таърих, дотсентон Дӯстов Д.К., Қобилова С.Я., Одинаев А., Абдуқодиров А.А., Умарова М.С., Файзуллоева М.Ш., Баҳодурова Ф.Ш., номзади илмҳои филологӣ, дотсент Нурмаҳмадов Ю.Ш., муаллимони калон Қодирова Н.М., Олимов Д.Р., Қаҳҳоров У.А.,

Мирзохоҷаева У.М., Мансурова М.А., ассисентон Ҷӯраев М.М., коргузор-котиби кафедра Исмонова М.У.

Муассисаи пешбар дар тақризи мусбии худ, ки аз ҷониби номзади илмҳои таърих, дотсент Умарова М.С. таҳия шудааст, қайд менамояд, ки таҳқиқоти диссертационии докторанти (PhD) Темиров Х.З. ба мавзуи мубрам ва дар илми таърихнигории тоҷик ҳанӯз таҳқиқнашуда – “Саҳми Ҷаббор Расулов дар рушди ҳаёти иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон (1961-1982)” бахшида шудааст.

Ҷаббор Расулов дар тӯли беш аз 20 сол (1961-1982) сарвари ҷумҳуриро ба уҳда дошт ва метавон ин давраро яке аз давраҳои муҳим ва дурахшони рушди иқтисодиёт, иҷтимоӣ, илму маърифат ва фарҳанги ҷумҳурий номид. Ҷаббор Расулов фаъолияти кории худро аз соҳаи кишоварзӣ оғоз намуда буд, дар он солҳо афзудани истеҳсоли «тиллои сафед» дар дараҷаи аввал, ки меистод, ҳукумати марказӣ аз роҳбарони ҳизбию давлатӣ таваҷҷуҳи хосаро талаб мекард. Омӯхтани зиндагиномаи Ҷаббор Расулов ҳамчун сиёсатмадори боистеъдод ва замони сарвари ӯ аҳаммияту арзиши муҳимми илмӣ, маърифатӣ ва тарбиявӣ дорад.

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзӯ ва мундариҷаи диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D020300-Таърих (6D020301 – Таърихи ватанӣ) мутобиқат менамоянд.

Мубрамияти мавзуи диссертатсионӣ аз чанд лиҳоз асоснок мебошад. Солҳои 1961-1982 яке аз марҳилаҳои муҳимми таърихи Тоҷикистони шуравӣ буда, ба фаъолияти роҳбарии Ҷаббор Расулов рост меояд. Дар ин давра ҷумҳурий равандҳои муҳимми рушди иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангиро паси сар намудааст. Таҳқиқи мавзуи мазкур имкон медиҳад, ки саҳми роҳбарони ҷумҳурий дар мисоли Ҷаббор Расулов дар қабули қарорҳо, татбиқи сиёсати давлатӣ ва ташаккули самтҳои асосии рушди Тоҷикистон мушаххас карда шавад. Дар солҳои мавриди таҳқиқ саноат, энергетика, кишоварзӣ, сохтмон,

нақлиёт ва дигар соҳаҳои иқтисоди ҷумҳурии рушд карданд. Омӯзиши ин равандҳо дар иртибот бо фаъолияти роҳбарияти ҷумҳурии барои муайян намудани хусусият ва натиҷаҳои сиёсати иқтисодии он давра аҳаммияти илмӣ дорад. Давраи таҳқиқшаванда барои рушди муассисаҳои таълимӣ, илмӣ, фарҳангӣ ва ҳунарии дар Тоҷикистон низ аҳаммияти хос дорад. Таҳқиқи мавзӯ ҳама барои бозсозии воқеъбинонаи як марҳилаи муҳими таърихи Тоҷикистон ва ҳама барои ғанӣ гардонидани таърихнигории муосири кишвар аҳаммияти илмӣ дорад.

Навгони илмӣ диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки бори аввал фаъолияти Ҷаббор Расулов ҳамчун роҳбари ҷумҳурии дар робитаи мутақобилаи равандҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ ба таври комплексӣ таҳқиқ карда шудааст; саҳми ӯ дар рушди соҳаҳои асосии иқтисодиёти ҷумҳурии, аз ҷумла саноат, энергетика, кишоварзӣ, сохтмон ва нақлиёт муайян карда шудааст; сиёсати иҷтимоӣ ва натиҷаҳои он дар соҳаҳои маориф, тандурустӣ, таъминоти иҷтимоӣ ва беҳтар намудани шароити зиндагии аҳоли таҳлил карда шудааст; сарчашмаҳо, аз қабili ҳуҷҷатҳои бойгонӣ, қарорҳои давлатӣ ва ҳизбӣ, омили расмӣ, матбуоти даврӣ, ёддоштҳо ва адабиёти илмӣ оид ба ҳаёт ва фаъолияти Ҷ. Расулов ба гардиши илмӣ ворид карда шудааст;

Дарачаи илмӣ эътимоднокии натиҷаҳо ва хулосаҳо. Эътимоднокии натиҷаҳо ва хулосаҳои таҳқиқот ба истифодаи заминаи васеи маводи бойгонӣ, ҳуҷҷатҳои расмӣ ва асарҳои илмӣ асос ёфтааст. Довталаб маҷмуи васеи асарҳо, ҳуҷҷатҳои расмӣ давраи Ҷ. Расулов ва маводи аслии бойгониро, ки зиёда аз 40 фонди бойгониро дар бар мегирад, инчунин, санадҳои расмӣ давлатӣ, маълумоти оморӣ ва матбуоти даврӣ истифода намудааст. Натиҷаҳои илмӣ баёншуда, инчунин тавсияҳои амалӣ, на танҳо дар асоси методҳои классикӣ илмӣ таҳия шудаанд, балки бо таъки ба принципҳои воқеият, таърихият ва таҳлили интиқодӣ, аз миёни манобеи муътамад ба таври дақиқ муфассал бароварда шудаанд. Ҳамамон, мазмун ва муҳтавои диссертатсия ба сатҳи кунунии рушди илм дар самти таърихи муосири Тоҷикистон мутобиқ буда, метавонад дар таҳқиқи тасаввуроти нав

доир ба нақши шахсият дар таърихи сиёсату иҷтимоии кишвар саҳми назаррас гузорад.

Аҳаммияти илмӣ-амалии натиҷаҳои диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки он таърихи муосири Тоҷикистонро пурра менамояд; ба нақши Ҷ. Расулов дар идоракунии ҷумҳурии баҳои объективӣ додааст; равандҳои иқтисодӣ – рушди саноат, энергетика, кишоварзӣ, сохтмон аз нуқтаи назари нав баҳогузорӣ шудааст; вазъи иҷтимоии Тоҷикистони замони роҳбарии Ҷ. Расулов – рушди маориф, тандурустӣ, манзил, тайёр намудани кадрҳо баррасӣ гардидааст; манбаъҳо, аз қабili бойгонии давлатӣ, қарорҳои ҳизби коммунистии Тоҷикистон, санадҳои Шурои Вазирони ҶШС Тоҷикистон, омили солҳои дахлдор, матбуоти даврӣ, ёддоштҳо ва мусоҳибаҳои шохидони давра ба гардиши илмӣ ворид карда шудааст.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзӯи диссертатсия. Довталаби дараҷаи илмӣ дар доираи мавзӯи диссертатсия 5 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 8 мақола дар маҷмуаҳо ва маводи конференсияҳо ба нашр расонидааст, ки пурра ба талаботи сархати аввали банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйири иловаҳо дар асоси Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ мебошанд.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, шаш зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёту интишороти довталаб иборат аст. Сохтори диссертатсия мантиқӣ буда, ба мақсаду вазифаҳои таҳқиқот мувофиқат мекунад ва муҳтавои он ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводи илмӣ ҷавобгӯ мебошад, аз 214 номгӯи адабиёт иборат мебошад.

Дар муқаддима аҳаммияти мавзӯи таҳқиқ асоснок шуда, ҳадафу вазифаҳо, объекту предмети таҳқиқот, нағзҳои илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳои бадастмомада муайян карда шудаанд.

Боби аввали диссертатсия - «Ташаккули **Ҷаббор Расулов** ҳамчун шахсият ва арбоби давлатию сиёсӣ» унвон дошта, аз ду зербоб иборат аст. Дар боби мазкур давраҳои ҳаёт ва фаъолияти Ҷ. Расулов, пеш аз ҳама ташаккулёбии ӯ ҳамчун арбоби давлатию сиёсӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст.

Боби дуюми диссертатсия – «Рушди ҳоҷагии халқи **ҶШС Тоҷикистон** дар солҳои роҳбарии **Ҷаббор Расулов**» унвон дошта, аз ду зербоб иборат мебошад. Дар он махсусан Барномаи давлатии Комплекси ҳудудӣ-истеҳсолии Тоҷикистони Ҷанубӣ, ки таҳти сарвари Ҷ. Расулов амалӣ карда шудааст, ба риштаи таҳқиқ кашида шудааст. Диссертант рушди кишоварии давраи роҳбарии Ҷ. Расуловро баррасӣ намуда, ба сиёсати кадрӣ ӯ ва шахсияти ӯ ҳамчун ташкилотчии сатҳи олӣ баҳои муносиб додааст.

Боби сеюми диссертатсия «Рушди иҷтимоӣ ва фарҳангии **ҶШС Тоҷикистон** дар давраи сарвари **Ҷаббор Расулов**» унвон дошта, дар он нишон дода мешавад, ки Ҷ. Расулов барои таҳкими маориф, илм ва тарбияи кадрҳо саҳми назаррас гузоштааст. Диссертант дастгирии соҳаҳои фарҳанг ва санъатро ҳамчун омили болоравии ҳудудиносии миллӣ ва рушди ҳаёти маънавии ҷомеа арзёбӣ намудааст. Таъкид карда мешавад, ки гарчанде соҳаи пахтакорӣ дар давраи роҳбарии Ҷ. Расулов мақоми калидӣ дошт, лекин ӯ танҳо ба ин соҳа маҳдуд нашуда, ба таҳкими фарҳанг, маърифат ва ҳаёти маънавии мардум низ аҳамияти хос додааст.

Дар қисмати хулосавии диссертатсия муаллиф натиҷаи таҳқику баррасии мавзӯи мазкурро ҷамъбаст намуда, хулосаҳо, бардошт ва андешаҳои худро баён намудааст. Муаллифи рисола ба чунин хулосаи дуруст ва асосӣ омадааст, ки дар давраи роҳбарии Ҷ. Расулов тамоми соҳаҳои ҳоҷагии халқи мамлакат, аз ҷумла иқтисодиёт, иҷтимоиёт ва фарҳанг рушд намуда, ба дастовардҳои беназир ноил гардидаанд.

Дар баробари муваффақиятҳо дар таҳқиқоти диссертатсионии докторант Темиров Х.З. баъзе камбудӣҳо ва норасоӣҳои зерин ҷой доранд:

1. Дар диссертатсия принцип, услуби хоси роҳбарии Ҷаббор Расулов ҳамчун таҷрибаи сарвари сиёсӣ ба таври бояду шояд инъикос нашудааст;

2. Дар таҳқиқоти диссертатсионии докторант (PhD) маводи маърузаҳои ҳисоботии Ҷаббор Расулов ҳамчун котиби аввали КМ ҲК ҶШС Тоҷикистон ва дар Пленумҳои КМ ҲК ҶШС Тоҷикистон ба таври зарурӣ истифода нашудааст, зеро маводи мазкур яке аз манбаъҳои муҳимми инъикоси фаъолияти сиёсии Ҷаббор Расулов ҳамчун сарвари ҳизб ба ҳисоб меравад;

3. Дар диссертатсия саҳму хизмати Ҷаббор Расулов ҳамчун сарвари ҷумҳурий дар рушду нумуи санъат, адабиёт ва фарҳанг, хосатан ҳифзи мероси бузургони мо бештар нишон дода мешуд, аз манфиат ҳолӣ набуд, зеро дар баъзе навиштаҳо хизматҳои ӯ нодида гирифта мешавад, ки ин ҳилофи ҳақиқат аст;

4. Дар матни диссертатсия ва автореферат баъзе норасоииҳои ҷузъии имлоӣ ва техникӣ ба назар мерасанд.

Бояд таъкид намуд, ки камбудииҳои зикршуда хусусияти ислоҳшавандадоранд ва ба арзиши умумии илмӣ рисола ҳалал намерасонанд. Онҳо наметавонанд аҳаммияти назариявӣ, навгонии илмӣ ва сатҳи баланди омодагии муаллифро паст намоянд. Диссертатсия таҳқиқоти пухта, мукамал ва аз ҷиҳати методологӣ асоснок мебошад.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, диссертатсияи докторант Темиров Х.З. дар мавзӯи “Саҳми Ҷаббор Расулов дар рушди ҳаёти иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон (1961-1982)” ба талаботи бандҳои 31 ва 33-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйири иловаҳо дар асоси қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, пурра ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯйи ихтисоси 6D020301 – Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) мебошад.

Такриз дар ҷаласаи кафедраи таърих ва диншиносии МДТ “Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон” муҳокима ва қабул гардид.

Дар чаласа 16 нафар иштирок намуданд.

Натиҷаи овоздиҳӣ:

“Тарафдор”-16 нафар,

“Зид”-нест,

“Бетараф”-нест.

Қарор якдилона қабул гардид. Протоколи №11 аз 17-уми августи соли 2026.

Раиси чаласа,

мудири кафедраи таърих ва диншиносии

Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес

ва сиёсати Тоҷикистон,

номзади илмҳои таърих дотсент Ҳамидова М.М.

Ташхисгар:

номзади илмҳои таърих, дотсенти

кафедраи таърих ва

диншиносии ДДХБСТ

Умарова М.С.

Имзоҳои номзадони илмҳои таърих,

дотсентон Ҳамидова М.М. ва

Умарова М.С.-ро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо

ва корҳои махсуси ДДХБСТ

Бобоев А.Х.

Маълумот барои тамос:

Суроға: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

вил. Суғд, ш. Хучанд, микроноҳияи 17, х. 1.

Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон

Тел: +992342223811

Факс: +992342225170

E-mail: tsulbp@rambler. ru.